

TÜRK KÜLTÜRÜ ARAŞTIRMALARI ARMAĞANI DİZİSİ

TÜRK EDEBİYATINA AÇILAN PENCERE İNCİ ENGINÜN ARMAĞANI

Editör Hülya ARGUNŞAH

TÜRK KÜLTÜRÜNÜ ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ 4

TÜRK KÜLTÜRÜNÜ ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ YAYINLARI

TÜRK EDEBİYATINA
AÇILAN PENCERE
İNCİ ENGİNÜN ARMAĞANI

Editör

Prof. Dr. Hülya ARGUNŞAH

Ankara / 2014

TÜRK KÜLTÜRÜNÜ ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ YAYINLARI

© Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, 2014.

Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü yayınlarının tamamının veya bir kısmının yayıncının yazılı izni olmadan herhangi bir yolla çoğaltılması yasaktır. Yayınların fikri sorumluluğu ve imlâ tercihi yazarlarına aittir. Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü yayınlarında yer alan başka kaynaklardan alınmış tablo, resim ve benzeri şeylerin yasal kullanım sorumluluğu yazarlarına aittir.

Argunşah, Hülya (Ed.)

Türk Edebiyatına Açılan Pencere İnci Enginün Armağanı / Hülya ARGUNŞAH
XII+588 s. 24 cm.

ISBN 978-975-456-122-7

1. İnci Enginün - Biyografi 2. Türkoloji 3. Türk Edebiyatı 4. Yeni Türk Edebiyatı

TÜRK KÜLTÜRÜNÜ ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ YAYINLARI TÜRK KÜLTÜRÜ ARAŞTIRMALARI ARMAĞAN DİZİSİ 14

Genel Yayın Editörü

Prof. Dr. Dursun YILDIRIM

TKAE Editörü

Doç. Dr. Bülent GÜL

Editör

Prof. Dr. Hülya ARGUNŞAH

Kapak ve Sayfa Tasarımı

SEMETEYHAN [B. GÜL]

İletişim Adresi

Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü
Bahçelievler, 7. Cad. 17. Sok. Nu. 38, 06490 Ankara / TÜRKİYE

Tel: (00 90 312) 2133100 **Belgegeçer:** (00 90 312) 2134135

Genel ağ: <http://www.turkkulturu.org.tr>

e-posta: tkaedernegi@hotmail.com

Türk Edebiyatına Açılan Pencere İnci Enginün Armağanı, Öncü Basımevi'nde 500 adet basılmıştır.
(Kazımkarabekir Cad. 85/2 İskitler/ANKARA Tel: 3843120)

Ankara /2014

İÇİNDEKİLER

Sunuş / iii

Ön Söz / v

Prof. Dr. İnci Enginün'ün Hayatı / 1-18
Hülya ARGUNŞAH

Prof. Dr. İnci Enginün Bibliyografyası / 19-40
Hülya ARGUNŞAH

Prof. Dr. İnci Enginün ile Edebiyat Üzerine Sohbet / 41-71
Hülya ARGUNŞAH

Bilge Karasu'nun *Göçmüş Kediler Bahçesi*'nde Av ve Avcı İzleği / 73-76
Şehnaz ALİŞ

1938-1980 Yılları Arasında Türkiye'de Siyaset - Dil İlişkileri / 77-96
Mustafa ARGUNŞAH

Modern Bir Ulusal Mücadele Destanı: Dağlarca'nın
Bağımsızlık Savaşı Epiği / 97-107
Bâki ASILTÜRK

"Aşk Defteri"nden Aşk Romanlarına
Osmanlı-Türk Anlatılarının Sergüzeşti / 109-124
Günil Özlem AYAYDIN CEBE

Bilge Karasu'nun *Göçmüş Kediler Bahçesi*'nde
Postmodern Yansımalar / 125-137
Ebru BURCU YILMAZ

Murathan Mungan'ın "Kırk Oda" Adlı Eserinde Metinlerarasılık / 139-160
Müzeyyen BUTTANRI

Dünyaya Sarkıtılan İpler'den Köpe Ömer Erdem Şiirleri / 161-169
Fırdevs CANBAZ YUMUŞAK

1908-1918 Yılları Türk Edebiyatında Tercüme Hikâye / 171-187
Nesime CEYHAN AKÇA

Türk Mitolojik Hayatına Ekofeminizm ve Metinlerarasılık
Çerçevesinde Bir Yorum: *Su Romanında*
Kam/Şifacı Kadın/Umay Ana ve Şamanizm / 189-204
Dilek ÇETİNDAS

Mustafa Reşit ve *Tercüman-ı Hakikat*'te Yayımlanan
İki Mensur Şiiri / 205-214
Neşe DEMİRCİ

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Romanlarında Kadın Kategorisi / 215-228
Ülkü ELİUZ

Tarihte ve Edebiyatta Süyün Bike / 229-245
Bilge ERCİLASUN

Ahmet Mithat'ın Okuyucusu / 247-252
Nüket ESEN

Anlatı Analizine Giriş:En Küçük Anlamlı Birimler: Semler / 253-264
Rıza FİLİZOK

Atatürk Çizgisinde: Ziya Gökalp'ın, 'İmparatorluk' Sistemine Karşı
'Millî Devlet' Görüşü / 265-270
Önder GÖÇGÜN

İstiklal Marşı'mızın İlk İki Dörtlüğünde Anlamı Tamamlayan
Bir Yapı Birimi Olarak Yinelemeler / 271-278
G. Gonca GÖKALP ALPASLAN

Troya Savaşının Yeniden Yazımı ve Selahattin Batu'nun
Güzel Helena'sı / 279-287
Nur GÜRANİ ARSLAN

Hikâye Yazarı Bahaeddin Özkışi ve Bir 'Mesele'
Etrafındaki Altı Hikâyesi / 289-298
A. Cüneyt ISSI

Abdülhak Hâmid Tarhan'ın *Tezer Yahut Melik Abdurrahmanü's Sâlis* 'ini
Yeni Tarihselcilik Bağlamında Okuma Denemesi / 299-306
Oğuzhan KARABURGU

Modernleşme Dönemi Türk Edebiyatında Çocukluk
"Yetişkin Çocuklar - Büyüyemeyen Yetişkinler" / 307-320
Şahika KARACA

Yeni Türk Edebiyatı'nda Rodos: I
- *Menfa*'dan Rodos Özlemi'ne - / 321-328
Oğuz KARAKARTAL

İstanbul'un Çalgılı Kahvehanelerinin
Halk Edebiyatı Açısından Önemi / 329-336
Muharrem KAYA

Yazarlar ve Kaynakları: *le Bleu Et le Noir*'dan *Mai ve Siyah'a* / 337-344
Emel KEFELİ

Türkçede Claude Farrere Bibliyografyası / 345-358
Zeynep KERMAN

İhsan Oktay Anar'ın *Susunlar* Romanında Ses ve Musiki / 359-374
Murat KOÇ

Hatıralar ve Tarihin Malzemeleri / 375-380
Mustafa MİYASOĞLU

Saatleri Ayarlama Enstitüsü Romanında
Yalnızlıktan Yozlaşma ve Yabancılaşma Sürecine / 381-394
Elif ÖKSÜZ GÜNEŞ

Tevfik Fikret ve Ahmet Haşim Şiirine Metinlerarası Bir Yaklaşım / 395-402
Tarık ÖZCAN

Bir Yanılgının Vahim Sonuçları / 403-410
Nâzım H. POLAT

Yeni Türk Edebiyatında "Tûran" Metinleri ve "Yeni Tûran"
Örneğinde Türk Ütopyası / 411-430
Şaban SAĞLIK

Tatarcık Üzerine / 431-434
Gülden SAĞOL YÜKSEKKAYA

Safahat'ta Sosyal Yardımlaşma ve Sosyal Devlet Anlayışı / 435-445
Alev SINAR UĞURLU

"Bir Köpek Tanrı'yı Görürse!.." / 447-454
Orhan SÖYLEMEZ

Türk Tiyatrosunda İstanbul'un Fethi ve Fatih Sultan Mehmet / 455-469
Abdullah ŞENGÜL

Süryani ve Rus Halk Masallarından
Bazı Örneklerde Görülen Ortak Motifler / 471-478
Eda Havva TAN - Badegül CAN

Dekadanlık Tartışmalarında Unutulan Bir İsim: Max Nordau / 479-488
Rahim TARIM

Bir Öğretmen Romancının Romanı: Acımak / 489-494
Şevket TOKER

II. Meşrutiyet'ten Sonra Türkçülük Cereyanı ve Rıza Tevfik / 495-505
Abdullah UÇMAN

Behçet Necatigil'in Şiirleriyle Radyo Oyunları Arasındaki
İlişkiye Dair Bir Deneme / 507-518
Sema UĞURCAN

Fatma Barbarosoğlu'nun Hikâyelerinde Eleştirilen Bir Zihniyet:
İmaj Merkezli Hayat Algısı / 519-528
Alpay Doğan YILDIZ

Halide Edib Adıvar'ın Suriye ve Lübnan'daki
Eğitim Çalışmaları (1916 Yazı- 4 Mart 1918) / 529-540
Bülent YORULMAZ

Nüktedan Bir Ara Nesil Şairi: Ali Ulvi / 541-566
Süheylâ YÜKSEL

Prof. Dr. İnci Enginün Fotoğrafları / 567-588

TATARCİK ÜZERİNE

Gülden SAĞOL YÜKSEKKAYA (*)

Halide Edip Adivar 1938-1939 yılları arasında *Yedigün* dergisinde tefrika edildikten sonra 1939'da kitaplaştırılan *Tatarcık* romanını Cumhuriyet Devri Türk kadınının temsilcisi olarak gösterdiği Lale adlı genç bir kız üzerine kurmuştur.¹

Bütün karakterleri okuyucuya tek tek tanıtan Halide Edip, *Tatarcık*'ı tanıtmadan önce niçin ona bu lakabın verilmiş olabileceğini irdeliyor. Köy halkının Tatar Osman lakabını verdiği babası Osman Kaptan, pek çok meziyete sahiptir: Dürüst, mazbut, namuslu, disiplinli, ahlaklı, sövmeyen, küftremeyen, fukaraya hastaya yardımcı, vb. Hatta Kurtuluş Savaşı sırasında Anadolu'ya cephaneye ve adam kaçırmış, gösterdiği kahramanlıktan dolayı maaş bağlandığında bunu bile övünme meselesi yapmamıştır. Ama bütün olumlu yönlerine rağmen Tatar Osman sevilmeyen biridir: "Çevresine kendi ahlak değerlerini kabul ettirmeye çalışırdı. Bunun için yanındakileri gerçekten sıkacak, hatta isyan ettirecek kadar dürüst davranırdı."

Romanın başından sonuna kadar ideallerini okuyucuya kabul ettirmeye çalışan Halide Edip, Osman Kaptan'ın sevilmemesinin sebeplerini sıralarken en fazla önemi telâffuzundaki bozukluğa verir:

"Bununla beraber halkın kaptanı yadırgamasının, ona ısınmamasının sebebini en çok onun telâffuzunda aramak gerekirdi. Çünkü İstanbullu her şeye ilgisiz kalabilir, fakat güzel şivesini bozan kim olursa olsun ona yabancı gibi bakar. Bunun ne taassupla, ne de şuurlu bir millicikle ilgisi vardır. Bu, bir zevk meselesidir. En aşağılığından, en yüksek sosyal sınıfın ferdine kadar bilerek bilmeyerek bu lisan gururu vardır. İstanbul artık Türkiye'nin başkenti olmadığını söylerseniz aldırılmaz. Fakat İstanbul'da Türk dilini, şivesinin eskiden süre gelen hükmü olmadığını ileri sürerseniz fena halde kızar. Onun için ortaoyununda bozuk şiveler taklidini yalnız tuhaf bulduğu için değil, İstanbul'un üstünlüğünü gösterdiği için o kadar ilgi ile dinler." (s. 17)

Tatar Osman'ın karısı Lalezar, çok güzel, ama silik bir kadındır. Dügün, mevlit, cenaze gibi törenlere muhakkak katılan Lalezar, kimsenin evine gelmesini istemez, konuşmaktan çekinir, ahbap edinmekten kaçınırdı.

Romanda Halide Edip, aslında ismi Lale olan ama Poyraz Köyü'nde herkesin *Tatarcık* diye andığı kızı uzun uzun anlatır: Sorumluluk duygusu gelişmiş, İngilizce bilen, öğretmenlik yaparak geçimini sağlayan, kimseye sokulmayan, kimseye muhtaç olmadan hayatını sürdüren, çalışkan, becerikli, bağımsız yaradılışlı, enerjik, sağlıklı, güçlü, sade, Boğaz'da yaz kış tek başına yüzebilecek kadar sportmen, güçlü kollara ve uzun bacaklara sahip genç bir kız... Görünüş olarak anne babasına benzemekle birlikte, ne babası gibi çirkin, ne de annesi kadar güzel olan Lale'nin

* Prof. Dr., Marmara Üniv. Fen-Edebiyat Fak., Türk Dili ve Edebiyatı Bl./İSTANBUL (guldensagol@marmara.edu.tr).

¹ Bu yazıda romanın 1968 tarihli altıncı baskısı kullanılmıştır. Metindeki sayfa numaraları bu baskıya aittir.

etrafındaki erkekleri büyüleyen, klasik güzellik anlayışının dışında bir çekiciliği vardır.

Yazarın idealleştirdiği Lale'ye niçin Tatarcık lakabı verilmiştir? Bilindiği üzere tatarcık, türlü hastalıklara yol açan yakarcaya verilen isimdir.

Poyraz Köyü halkı Lale'ye Tatarcık lakabını aşağı yukarı babasının ölümünden bir yıl sonra vermiştir. Çünkü Osman ölüyor ölmez, onun yerinde, onun yaptıklarını bir makine düzeniyle yapan bir kız belirmiştir. Sabahları şafak sökmeden Osman'ın kayığıyla, akıntısıyla ünlü köyde balığa çıkıyor, Karadeniz Boğazı'na kadar gidiyordu. Ayağında babasının yelken bezinden bol paçalı pantolonu, arkasında el örmesi çizgili fanila, kolları sıvalı, çıplak ayaklarında babasının 'şıpıtık' terlikleri yerine bir çift sandal. Her sabah balıktan döndükten sonra en soğuk, en fırtınalı havalarda bile denize giren babasının genç bir kopyası.

"Yağmurlu günlerde sırtında Osman'ın kocaman muşamba gocuğu, arkasında iki yana yalpa vura vura gidişini, kollarını sallayışını, kukulete içindeki başın öne doğru eğilişini görenler Osman'ı dirilmiş sanabilirlerdi. O kadar ki, aynı zamanda balığa çıkan Kör İsmail 'Süphanallah! Tatar Osman galiba hortlamış,' derdi." (s. 23)

Tatarcık'ın bütün tuhaflığından, halka rahat vermeyen, bütün Poyraz Köyü halkının çenesini yoran hâllerinden, babası Tatar Osman sorumlu tutulmaktaydı. Bu erkek gibi kız 'anasının kızı' değil, 'babasının kızı'ydı. Tatarcık bisiklet aldığı anda onun nasıl bir yoksulluk ve zorluk içinde büyüdüğünü bilen herkes "Varsın tazecik biraz ferahlasın, gönlünü eğlendirsin!" diyerek memnun olmuştu, ama bu bisiklet halkın rahatını huzurunu kaçıran, geleneklerini altüst eden bir hâle dönüşünce herkes homurdanmaya başlamıştı. Dışarıyla ilgisini kesmiş, kendi hâlindeki köyün, kurallara uymayan bir yaşantısı vardı. Mesela köyde bir tarafı yalıların arkası, bir tarafı Feridun Paşa korusu duvarını oluşturan bir arka yol vardı ki bu yolun en güneşli noktası ortasıydı. Köy halkı da yolun bu güneşli kısmından yürümeyi alışkanlık hâline getirmişti. Arada bir geçen otomobil ve bisiklet sürücülerini, yolun ortasından ağır ağır yürüyen köy halkının rahatını bozmayıp yavaşlayarak yandan geçerlerdi. Ama Tatarcık yayaların bu geleneklerine uymayıp hep ortadan geçiyor, üstelik bisikletini çok hızlı sürüyordu, onun çingırağının sesini duyup da duvar dibine sığınmayanın vay hâline! İlk çarpışma Kör İsmail'le oldu:

"Adamcağız o akşam başında balık tablasıyla yolun ortasından geçerken arkasından bir bisiklet çingırağı duymuş, fakat istifini bozmamıştı. Çingırak çalmakta devam etmiş, binici arkasında zikzak yapmış, bir türlü yanda geniş yer olduğu halde öne geçmemişti. Ve bundan Kör İsmail arkasındaki bisikletlinin Tatarcık olduğunu anlamıştı.

-Arkamda ne çingır mıngır edip duruyorsun be çocuk? Yanda dünya kadar yol var. Geçsene!

-Seni yaya kaldırımında yürümeye alıştıracamın İsmail Ağa...

-Burasını Divanyolu mu sandın? Burada yaya kaldırımını ne arar?

-Sokağın yanları kaldırım olsun olmasın yayalara mahsustur, ortası araba, bisiklet, otomobil içindir.

-Amma yaptın ha hanım abla! Dörtüyl ağzına polis yazılсан nasıl olur? Orada âleme, buradan gel, şuradan git, diye yürümek talimi yaptırıyorlar.

-Orada kâfi polis var. Oradan geçen halk esasen nereden geçeceğini bilir. Burada yolun neresinden yürüyeceğini bilmeyen yayalara yol öğreteceğim. Niçin okula, üniversiteye gittim zannediyorsun?

-Ben de şimdi onu düşünüyordum.

-Sizin gibi köhne kafaların içini gençleştirmek, sizi medenileştirmek için...

...
Şimdi bisiklet önde fakat ilerlemiyor. Durmadan zikzak yapıyor. Kır İsmail'in yürütmesine engel oluyor. Başında tabla olan adam olduğu yerde saymaya mecbur olursa dengesini nasıl elde tutar? İster istemez ihtiyar balıkçı bir lahavle çektikten sonra yolun kenarına çekilmişti." (s. 28-29)

Tatarcık denizde de kurallarını işletir. Bir gün yalıların ancak yirmi, otuz metre açığında Recep ile Haşim aheste aheste kürek çekerken Tatarcık yüzmektedir:

"Durmadan sandala doğru geliyor. Haşim kürekleri bırakmış, sandal olduğu yerde...

- Çek Haşim...

- Sus be.

Yüzücü yaklaşıyor... Belki sandalın farkında değil, belki de bilerek tam kafası sandala çarpacak kadar yaklaştı. İki beyaz kol sandalın yanına yapıştı, Recep atik davranıp hemen karşıya geçip muvazene yapmasa, sandal devirecek.

...
- Neden sandalı çekmiyorsunuz?

Haşim kürekle kafasına vurmak için yanıyor. Kızgınlıkla, isyanla köpürüyor:

- Burası yol değil deniz... Yoksa deniz polisi mi oldun?" (s. 110)

Boyuna kurdele takmak moda olduğunda öğrencilerinden biri Lale'ye tafta bir boyunbağı hediye edince teşekkür edeceğine gülerken şöyle der: "Boynuna çingirak takılmış Kırım ineğine dönmek istemiyorum." (s. 25)

Halide Edip'in Cumhuriyet döneminin ideal kadın tipi olarak gösterdiği Lale'ye *Tatarcık* lakabı, babasının Tatar kökenli olmasının dışında, sportmen, çevik, güçlü, atak, yorulmak bilmez bir tip olması ve yakarca gibi çevresindekiler üzerinde rahatsızlık uyandırması yüzünden verilmiş olmalıdır.¹ Sıcak ülkelerde, özellikle Akdeniz çevresinde yaşayan ve hastalık yapıcı tek hücrelilerin taşıyıcılığını yaparak türlü hastalıklara yol açan bu böceğin, en önemli özelliği çabuk yayılmasıdır.

Tatarcık kelimesinin kökenine gelince, Hasan Eren'in hazırladığı etimoloji sözlüğünde bu kelime yer almamaktadır (Eren 1999). Tuncer Gülensoy sözlüğünde kelimenin yapısını *tatar+cık* şeklinde göstermiş, Nişanyan'ın belki "yağmacı, akıncı" çağrışımıyla Tatar kavmi adı ile kurduğu ilgiyi, Tatar ulus adıyla ilgisinin açık olmadığını belirtmiş ama bu açıklamanın hemen altında şöyle bir görüş dile getirmiştir: "Sanırım, sineğin küçük olmasından dolayı, benzetme ile *tatar+cık* denilmiştir." (Gülensoy 2007). *Kubbealtı Lugatı'* nda ise *tatarcık* kelimesinin kökünün belli olmadığı belirtilmiştir (Ayverdi 2005).

Acaba 'Tatar' adı, bir kavim adı iken, 'tatarcık' kelimesinin tabanını teşkil etmiş olabilir mi? 'Tatar', Türk soyundan bir halk ve bu halktan olan kimseye verilen addır. Tatarlar, genellikle iyi binici, çevik, güçlü, uzun ve yorucu yola dayanıklı insanlardır. Bu özellikleri sebebiyle de Osmanlı döneminde posta işini Tatarlar yapmaktaydı. Oradan kalma 'tatar' kelimesi 'posta sürücüsü' anlamıyla sözlüklerde hâlâ yaşamaktadır (TS 2010; Ayverdi 2005).²

¹ *tatarcık* aynı zamanda bir bitki adıdır. *tatarcık*: Lat. *Ixiolirion tataricum* Amaryllidaceae familyasından, yumrulu, 15-40 cm kadar boyda, mavimsi ya da mor çiçekli, çok yıllık, otsu bir bitki (Karol 1998).

² *tatar* kelimesi ağızlarda 1. Postacı (*Bornova – İz.), 2. Gül, nergis, zambak vb. çiçeklerin açılmamış goncaları (Belen *Akseki –Ant.), 3. Çocukların cirit oynadıkları bir çeşit çubuk (Ağırnas – Ky.) (DS: 3842), 4. Kalın açılan yufka (Ulukışla *Bor-Nğ.), 5. Haşlanmış hamurla

Tatarların posta dağıtım işindeki becerilerinden, yani çabuk ve hızlı dağıtımlarından ötürü, bu sözcüğe *+cık* ekinin ilavesiyle *tatar* kelimesinin bir türevi, 'yakarca'ya isim olmuştur. Üstelik bu kelime ve değişik biçimleri halk ağzında 'şiddetli karın ağrısı' veya 'böbrek sancısı' karşılığında da kullanılmaktadır.¹

Birçok dilde özel adlar genelleşme neticesinde tür adına veya sığfata dönüşürler. Başlangıçta bir kavim ismi olarak karşımıza çıkan kelime, zaman içinde soyut kavramları çağrıştırmaya başlamıştır. Burada da Tatar kavim ismi bir göndergeyi dile getirmektedir. Bu gönderge Tatarların iyi binici, çevik, güçlü, uzun ve yorucu yola dayanıklı insanlar oldukları ve posta dağıtım işini hızlı bir şekilde yaptıklarıdır. Bundan dolayı bir kavim ismi, yakarcaya verilen adın tabanını oluşturmuş, oradan da Halide Edip'in Cumhuriyet nesli kadınının temsilcisi olarak gösterdiği Lale'ye lakap olmuştur.

KAYNAKÇA

- ADIVAR, Halide Edip, (1968), *Tatarcık*, 6. baskı, İstanbul: Atlas Kitabevi.
 ABDULLAH, F., (1940), "Halide Edib: Tatarcık", *Ülkü*, S. 85, Mart, s. 93-96.
 AYVERDİ, İlhan, (2005), *Kubbealtı Lugatı, Asırlar Boyu Tarihî Seyri İçinde Misallî Büyük Türkçe Sözlük*, Redaksiyon-Etimoloji: A.Topaloğlu, İstanbul: Kubbealtı Neşriyatı.
 DERVİŞ, Suat, (1941), "Tatarcık", *Yeni Edebiyat Dergisi*, 1 Mart.
 ENGİNÜN, İnci, (1975), *Halide Edip Adivar*, İstanbul: Toker yayımları.
 ENGİNÜN, İnci, (1995), *Halide Edip Adivar'ın Eserlerinde Doğu ve Batı Meselesi*, İstanbul: MEB.
 EREN, Hasan, (1999), *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü*, 2. baskı. Ankara.
 GÜLENSOY, Tuncer, (2007), *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü*, I-II. Ankara: TDK.
 GÜNYOL, Vedat, (1939-1940), "Tatarcık", *Yücel*, S. 58-9 (Son Kanun): 179-187.
 İSMAIL HABİB, (1942), "Tatarcık", *Cumhuriyet*, S. 6369, 11 Mayıs 1942.
 KAROL, Sevinç, vd. (1998), *Biyoloji Terimleri Sözlüğü*, Ankara: TDK.
 LEVEND, Âgâh Sırrı, (1940), "Tatarcık", *Cumhuriyet*, S. 5712, 7 Nisan.
 LEVEND, Âgâh Sırrı, (1940), "Tatarcık", *Yeni Türk*, S. 89, Mayıs.
 TANER, Haldun ve diğerleri, (1966), *Tiyatro Terimleri Sözlüğü*, Ankara: TDK.
Türkçe Sözlük, (2010) (TS), 10. baskıdan yapılan tıpkıbasım, Ankara: TDK.
Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü, (1963-1982) (DS), I-XII, Ankara: TDK.
 UYGUN AYTEMİZ, Beyhan, (2001), *Halide Edib-Adivar ve Feminist Yazın*, Bilkent Üniversitesi Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi.
 XIII. Yüzyıldan Beri Türkiye Türkçesiyle Yazılmış Kitaplardan Toplanan Tanıklarıyla Tarama Sözlüğü, I-VIII, (1963-1977) (TTS), Ankara TDK.

yoğurt karıştırılarak yapılan yemek (-Brd.) gibi karşılıklarda kullanılmaktadır (DS: 4742). Ayrıca Tatar, gölge ve ortaoyununda ancak lehçe taklidi için ortaya çıkan, ne iş yaptığı belli olmayan ve seyrek görülen bir tiptir (Taner 1966). Ayrıca bk. *tatar kurdu* Karında şiddetli ağrı yapan bir çeşit at hastalığı (-Ed.; Seymen *Çorlu -Tk.) (DS: 3843); *tatar olmak* Karın sancılanmak (*Gelendost -İsp.; -Dz.) (DS: 3843); *tatar ağası* I. Posta görevi yapan tatarların amiri, 2. Beceriksiz, başarısız, dikkate alınmayan; *tatar arabası* Posta arabası (TS 2010); *tatarca olmak* Mide Bozulmak (Namrun *Tarsus -İç.) (DS: 4742); *tatarhamı* Apandist (DS: 4742); *tatarı* (*tatarca*, *tatarı*) Tam pişmemiş, yarı pişmiş (-Sm., -Tr.;...) (DS: 3843).

¹ *tatarca*, *tatarcık*, *tatarhamı*, *tatarhamı*, *tatarhamı*, *tatarhan* 1. Şiddetli karın ağrısı (Küçükbabaca *Uluborlu, ...), 2. Böbrek sancısı (-Kırş.) (DS: 3842-3843). Ayrıca bk. *tatarcık humması* Tatarcıklarla insana geçen, şiddetli ateş ve baş ağrısı ile beliren bir hastalık (TS 2010).